

Keskinli Hac¹/₂ Ta³/₄an

Onaylayan Administrator
Friday, 25 May 2007

Â T¹/₄rk¹/₄ Yozgat'da do^oar, K¹/₂r³/₄ehir'de oyun havas¹/₂ olur, Keskin'de elenir."

Â Keskin'deki folklorik olu³/₄m ve Keskin t¹/₄rk¹/₄lerinin anonimle³/₄me s¹/₄recindeki farkl¹/₂ ve a^ol¹/₂r¹/₂kl¹/₂ yerini vurgulayan bu s¹/₄z, bir bak¹/₂ma birbiriyle kom³/₄u bu ¹/₄Å y¹/₄renin karakteristik ¹/₄zelliklerine de i³/₄aret eder. Ger¹/₂Åekte de merhum Nida T¹/₄fek¹/₄Åi ile en g¹/₄Åi¹/₄ temsilcisine kavu³/₄an "S¹/₄rmeliler" diyar¹/₂ Yozgat'¹/₂n k¹/₄lt¹/₄rel kaynak zenginli^oine, Ne³/₄et Erta³/₄'la en rafine yorumcusuna kavu³/₄an K¹/₂r³/₄ehir t¹/₄rk¹/₄lerinin canl¹/₂ ve dinamik yap¹/₂s¹/₄ biraz yak¹/₂ndan bakt¹/₂Å^oÅ¹/₂m¹/₂zda, Keskin t¹/₄rk¹/₄lerindeki durulmu³/₄ lirizmi hemen fark ederiz

Â

Â ^ocra tav¹/₂r ve ¹/₄slubu y¹/₄n¹/₄nden Yozgat t¹/₄rk¹/₄lerine, m¹/₄zikal yap¹/₂ ve form itibariyle K¹/₂r³/₄ehir t¹/₄rk¹/₄lerin yak¹/₂n duran Keskin havalar¹/₂n¹/₂n, her iki y¹/₄re t¹/₄rk¹/₄lerinin elekten ge¹/₂Åirilerek adeta yeni bir senteze tabi tutuldu^ou a^oÅ¹/₂rba³/₄l¹/₂, klasik ezgiler oldu^ounu s¹/₄ylemek m¹/₄mk¹/₄n.

Â

Â ^oÅte Hac¹/₂ Ta³/₄an bu se¹/₂Åkin t¹/₄rk¹/₄leri, halaylar¹/₂ Åsal¹/₂p okuyan bir sanat¹/₂Å¹/₂ olarak Keskin folklor musikisin b¹/₄y¹/₄k a^oÅ¹/₂rl¹/₂Å^oa sahip hemen hemen tek sanat¹/₂Å¹/₂d¹/₂r. Tabii Keskin havalar¹/₂ ¹/₄zerine yap¹/₂lacak t¹/₄m estetik ve yap¹/₂sal a¹/₂Å¹/₂klamalar,bir anlamda Hac¹/₂ Ta³/₄an'¹/₂n sanat¹/₂n¹/₂ tahlil anlam¹/₂na da gelecektir. ¹/₄nK¹/₄ Keskin t¹/₄rk¹/₄leri onunla gelmi³/₄ ge¹/₂Åmi³/₄ en usta yorumcusuna kavu³/₄tu^o gibi, Hac¹/₂ Ta³/₄an'¹/₂n ism sanat¹/₂Å¹/₂ yeteneklerini sonunda kadar kulland¹/₂Å^oÅ¹/₂ o g¹/₄zelim Keskin t¹/₄rk¹/₄leriyle adeta ¹/₄zde³/₄le³/₄mi³/₄tir.

Â

Â Evet "Keskinli mahalli sanat¹/₂Å¹/₂ Hac¹/₂ Ta³/₄an'¹/₂ ¹/₄lke genelinde tan¹/₂nan bir sanat¹/₂Å¹/₂ yapan k¹/₄lt¹/₄rel ve m¹/₄zikal ortama ³/₄imdi biraz yak¹/₂ndan bakal¹/₂m.

Â

Â Hecelobas¹/₂n¹/₂ engin mi sand¹/₂n?

Â Halk aras¹/₂nda Hecelobas¹/₂ olarak s¹/₄ylenen ve as¹/₂l ad¹/₂ "Hac¹/₂ali Obas¹/₂" olan bu g¹/₄zelim t¹/₄rk¹/₄n¹/₄n derlendi^oi k¹/₄y, ayn¹/₂ zamanda Hac¹/₂ Ta³/₄an'¹/₂n da k¹/₄y¹/₄... Keskin'e ba^ol¹/₂ bu k¹/₄yde 1930'da do^oan Ta³/₄an, K¹/₂rt¹/₂llar k¹/₄y¹/₄nden. K¹/₂rt¹/₂llar o y¹/₂llarda "abdal" a³/₄iretinin en yo^oun olarak ya³/₄ad¹/₂Å^oÅ¹/₂ k¹/₄ylerden biri. B¹/₄y¹/₄k bozlak ustas¹/₂ Muharrem Erta³/₄ da bural¹/₂ ve Ne³/₄et Erta³/₄'¹/₂n da do^oum yeri K¹/₂rt¹/₂llar. Bu yoksul k¹/₄ topraklar¹/₂ hi¹/₂Åbir zaman insanlar¹/₂n¹/₂ varl¹/₂kl¹/₂ k¹/₂lmaz, fakat d¹/₄nyan¹/₂n en zengin na^omelerini i¹/₂Åeren, en i¹/₂Åli, en yan¹/₂k t¹/₄rk¹/₄lere can verir. Bozk¹/₂r¹/₂n ortas¹/₂ndaki bu fukara k¹/₄y, Anadolu halk m¹/₄zikleri i¹/₂Åerisinde en orjinal renk ve anlat¹/₂ma sahip bir t¹/₄r "Anadolu blues"u olarak nitelendirilebilecek bir m¹/₄zi^oe, abdal/a³/₄iret m¹/₄zi^oine kaynakl¹/₂k eder.

Â

Â Bug¹/₄n art¹/₂k terkedilmi³/₄ metruk bir k¹/₄y g¹/₄r¹/₄n¹/₄m¹/₄ndeki K¹/₂rt¹/₂llar'¹/₂, ba³/₄ta ekmek paras¹/₂ derdi olmak ¹/₄zere, Åse³/₄itli sebeplerle zaman i¹/₂Åinde herkes terk eder. Hac¹/₂ Ta³/₄an'¹/₂n babas¹/₂ Abdullah ¹/₄avu³/₄'da o y¹/₂llar Hecelobas¹/₂'ndan evlendi^oi i¹/₂Åin oraya g¹/₄Åer. Ba^olamay¹/₂ Åok seven bir ana ile, y¹/₄renin ¹/₄nl¹/₄ davulcular¹/₂ndar olan Abdullah ¹/₄avu³/₄'un d¹/₄rt ¹/₄ocu^oundan biri olan Hac¹/₂ Ta³/₄an, oniki ya³/₄lar¹/₂nda ba³/₄lar saz ¹/₂Åalmaya. Babas zamanlar y¹/₄renin en naml¹/₂ ustalar¹/₂ndan olan Yusuf Usta'ya iyi bir saz yapt¹/₂r¹/₂r ve tutar elinden k¹/₄Å¹/₄k Hac¹/₂'n¹/₂n, o g¹/₄nlerde Seyfeli(daha sonra Barak) k¹/₄y¹/₄nde oturan ¹/₄stad Muharrem Erta³/₄'a ¹/₂Å¹/₂rak verir. Ve b¹/₄ylice Hac¹/₂ Ta³/₄an, bu m¹/₄zi^o'in tek ve en etkili e^oitim/¹/₄retim ³/₄ekli olan bir ustan¹/₂n yan¹/₂nda ¹/₂Å¹/₂rakl¹/₂Å¹/₂

Â

Â Muharrem Erta³/₄'¹/₂n ¹/₂Å¹/₂ra^oÅ¹/₂

Â Muharrem Erta³/₄, Hac¹/₂ Ta³/₄an'¹/₂ yan¹/₂na alarak bug¹/₄n hala bu m¹/₄zi^o'in hem ¹/₄renildi^oi hem de en ¹/₂Åok icra edildi^oi mekanlar olan d¹/₄Å^oÅ¹/₄nlere g¹/₄t¹/₄r¹/₄r. "D¹/₄Å^oÅ¹/₄n ¹/₂Åalg¹/₂c¹/₂l¹/₂Å^oÅ¹/₂" onlar i¹/₂Åin ¹/₂Åo^ou zaman tek ve en ¹/₄nemli meslektir. Yeri gelmi³/₄ken ¹/₄nemli bir konuyu bir c¹/₄mleye vurgulamakta yarar var: ¹/₄Å^oÅ^o zaman bu d¹/₄Å^oÅ¹/₄nlardaki a³/₄Å¹/₂r¹/₂ i¹/₂Åki ve sefahat ortam¹/₂ bu insanlar¹/₂n ruhen ve bedenen h¹/₂zla y¹/₂pranmalar¹/₂na ve dolay¹/₂s¹/₂yla gen¹/₂Å ya³/₄larda ¹/₄l¹/₄me sebep olmakta. Merhum Hac¹/₂ Ta³/₄an 1983'te vefat etti^oinde 53 ya³/₄'¹/₂nda Bu gelene^o'in bir ba³/₄ka usta sanat¹/₂Å¹/₂s¹/₂ merhum ¹/₄eki¹/₂Å Ali 39 ya³/₄'¹/₂nda vefat etti. Bunun ¹/₄zellikle "ustalar"

arasında adeta bir kader gibi benimsendiğini tesbit ettiğimizi belirtelim. (Abdal aîreti ve bozlaklar konusunda daha geniş için Kalan Mâzîk'in "Arâiv Serisi"nde yayımlanan "Kalktâ gâş eyledi"adlı Muharrem Erta albâmnın kitaplaşma bakılabilir.)

Â

Â 1970 'lerden sonra önce radyo ve plak, daha sonra da televizyon ve kaset gibi kitle iletişim araçları kullanarak daha geniş bir pazara seslenme imkânına kavuşan yâre sanatçılarımız, yine de dâânlarda şalmayâ hişb zaman bîrakmamızlardır. Bu, ââphesiz aynı zamanda arz -talep konusu.

Â

Â Ve böylece zaman içinde kendiliğinden oluşan o şok bîyâk mahalli ââhretin dar kalâpların kârarak kitlelere ulaşan, hatta tâ Tâkiye'ye seslenen, o yâreye mensup ilk mahalli sanatçımız merhum Hacâ Taân olmuştur. Bunun hikayesini kendisinden dinleyelim: "Askerliğimi 1950'de İstanbul Maşka'da yaptım. Askere gitmeden önce şalâp sâylemede bir hayli ustalaştım. O sâralar rahmetli Muzaffer Sarâsâzen yurdun her tarafında gezip târkâ derliyordu. Bir gâın şâkâp Keskin'e geldi. Bizi Halkevi binasında topladı, o gânlarda yayınladâ Folklor Saati'nde yer vermek âzere seşme yapacağınâ sâyledi. Keskin'de bir hafta kalarak bir şok mahalli sanatçımızdan derlemeler yaptım. Daha sonra seslerimizi radyoda yayınladım. Radyo ile ilâkim ilk bîyle baâladım. Sarâsâzen bizi daha sonra zaman zaman Ankara'ya radyoya davet ederek şalâp sâyletti. Sarâsâzen'den sonra Nida Tâfeksi, Mustaf Geceyatmaz ve Ali Can'larla tanââtm ve radyoda programlar yaptım."

Â

Â Neâet Ertaâ elinde sazâ ile "radyoevine şâkmak" için ilk defa Ankara'ya gelişi de bu olaydan sonradır: "Baktım bir gâın radyoda Hacâ emmim târkâ sâilyiyor. Babam Muharrem ustadan bellediği bir bozlak bu: 'Aman ââdan Yusuf Paâm gelirken gelirken / Dââmanâna karââ koyan merd olur...' âyle bir heyecanlandım ki, yerimde duramadım. 'Ben de gidip radyoya şâkacaâ' dedim. 'Madem Hacâ emminin sâyledikleri radyoda şalâncak kadar kâymetli, o zaman benim okuyacaklarımız da yayınlansın' diyerek elimde saz, Ankara'ya, Sarâsâzen'in yanına geldim..."tabii Neâet Ertaâ daha sonra, Hacâ Taân'la birlikte, radyoda en sâk program yapan mahalli sanatçılardan biridir artâk.

Â

Â Eserleri:

Â Hacâ Taân'ın repertuar itibarıyla yâresinin dâââna pek şâkmadâââ gârâyoruz. Bâta Ke olmak âzere, Yozgat, Kârkale, Kârehir, Kaman ve âzereflikoşhisar gibi yerlerde dolaâââ, buraların bo ve halay havalarının, târkâlerini kendine has bir âslupla şalâp sâylemiştir.

Â

Â Son yıllarında, Pir Sultan Abdal, Deli Boran, Seyit Sâleyman, Dervî Ali ve Dertli gibi halk âairlerinin âirlerini şse formlarda ezgilendiğini gârâyoruz. Gerek sâzleri bu ânlâ halk âairlerinin âirlerine ait eserler, gerekse anonim karakterdeki diâer eserlerine baktâââ zaman Hacâ Taân'ın repertuarında form ve iâşik yâından ââş ana grupta toplamak mâmkâ:

Â

Â 1. Târkâler/Samahlar

Â 2. Halaylar/Oyun havaları

Â 3. Bozlaklar/Aââtlar

Â

Â Birinci kategoriye giren pek şok târkâân yanında, Keskin Samahâ olarak da anâlan "Dâândân mâ benden yâzâ dânesi" sâzleriyle baâlayan eser, Hacâ Taân'ın repertuarında bir istisna teâkil etmekte. âkin grupta deâerlendirilebilecek eserlerin en bilinenleri ââphesiz "Arzu Kamber halayâ" ile "Bugân ayân âââââ" adlı halay târkâleridir. Bâta hocasâ Muharrem Ertaâ'tan âârendikleri olmak âzere, Hacâ Taân'ın repertuarında bozlak yâından hayli zengin olduâu sâylenbilir. "Ankara'da yedim taze meyveyi" sâzleriyle baâlayan Keskin'li Sefer'in ââââ baâta olmak âzere "Akââdan mâ geâştin", "Erciyes'ten duman kalktâ" ve "Giyindim kuâââm gittim dâââne" benzeri ââââ târkânde de hayli eser olduâu sâylenbilir. Bunlardan sâzle

kendisine ait olan var mÃ½dÃ½r, tam olarak bilemiyoruz ancak Ã½nÃ½ "AÃ½tÃ½m perdeyi de turnamÃ½ gÃ½rdÃ½m" bozlaÃ½ iÃ½in kendisi Ã½Ã½yle bir hatÃ½rasÃ½nÃ½ naklediyor:

Â

Â "Necati adÃ½nda Ã½ok sevdiÃ½im bir dostum vardÃ½. KÃ½rÃ½kkale'de hapse dÃ½Ã½tÃ½. Ziyaretine gider gelirdim. Bir gidiÃ½imde 'HacÃ½, iÃ½erde dolaÃ½Ã½rken pencereden baktÃ½m ki bir turna kafesi gidiyor, duygulandÃ½m, bir dÃ½rtlÃ½k yazdÃ½m. Ã½unun sonunu da sen getir' dedi. Bunun Ã½zerine oturup Ã½iiri tamamladÃ½m ve sazÃ½mle da Ã½salÃ½p okumaya baÃ½ladÃ½m".

Â

Â Merhum HacÃ½ TaÃ½an'Ã½n, bir Muharrem ErtaÃ½ gibi tiz perdelerde de aynÃ½ gÃ½cÃ½ ve parlaklÃ½Ã½ koruyan tiz bir sesi olmasÃ½na raÃ½men, kendi rengi ve sÃ½nÃ½rlarÃ½ iÃ½inde gÃ½Ã½lÃ½ bir sese sahip olduÃ½unu sÃ½ylemek gerekir. Ã½nemli olan daha ziyade bu sesi kullanma tavÃ½r ve Ã½eklinden doÃ½an Ã½sluptur ki, bu konuda ismi, "Ã½slup sahibi mahalli sanatÃ½lar" Ã½n baÃ½Ã½nda anÃ½lsa yeridir. GÃ½r ve dolu bir ses, sesi bazen Ã½ne, bazen geriye atan bir aÃ½z ve nefes kullanÃ½mÃ½, Ã½zellikle tizlerde baÃ½arÃ½yla uyguladÃ½Ã½ kafa sesi, bazen sert, bazen yumuÃ½ak trillerden oluÃ½ gÃ½rtlak naÃ½meleri ve doÃ½al vibrasyonlarla zenginleÃ½en renkli bir okuyuÃ½ tarzÃ½... Ve hemen hemen bÃ½tÃ½n bu tekniklerin ya da benzerlerinin baÃ½lamaya adaptasyonu ile ortaya Ã½Ã½kan lirik ve canlÃ½ bir baÃ½lama Ã½salma Ã½slubu...

Â

Â Orta Anadolu mÃ½zik geleneÃ½inde kendine has bir Ã½izginin temsilcisi olan HacÃ½ TaÃ½an'Ã½n sanatÃ½ ile ilgili elbette Ã½ok Ã½ey sÃ½ylenebilir. Kendisiyle beraber Ã½ekiÃ½ Ali ve NeÃ½et ErtaÃ½ gibi sanatÃ½larÃ½n da ustasÃ½ olan Muharrem ErtaÃ½'Ã½n HacÃ½ TaÃ½an Ã½zerindeki bariz etkisini belirtmek gerekir. Fakat HacÃ½ TaÃ½an'Ã½n hiÃ½ bir zaman taklide dÃ½Ã½mediÃ½ini, kendi tavÃ½r ve Ã½slubunu kÃ½sa zamanda bulduÃ½unu ve kendi ustalÃ½Ã½nÃ½ konuÃ½turduÃ½unu bil

Â

Â HacÃ½ TaÃ½an'Ã½n bu "nevi Ã½ahsÃ½na mÃ½nhasÃ½r" sanatÃ½Ã½ kiÃ½iliÃ½i Ã½zerinde Keskinli olmasÃ½nÃ½n aÃ½Ã½

Â HacÃ½ TaÃ¾an'Ã½n ÂŒalÃ½p okuduÃ½u tÃ¼rkÃ¼ler arasÃ½nda, farklÃ½ kaynaklardan geldiÃ½i ve bir baÃ¾ka kÃ¼ltÃ¼rel zenginliÃ½e dayandÃ½Ã½ belli olan Â¶yle tÃ¼rkÃ¼ler var ki, bunlardan biri de elinizdeki albÃ¼mde de yer alan "Billur Piyale" adlÃ½ eseridir. Folklor ve tÃ¼rkÃ¼ler Â½zerine henÃ½z aÃ¾Ã½lamamÃ½Ã¾ titiz ve dikkatli yorumlar, bakÃ½Ã¾ aÃ¾Ã½larÃ½ getiren Â½nlÃ¼ kÃ¼ltÃ¼r ve edebiyat adamÃ½ TanpÃ½nar, bu tÃ¼rkÃ¼nÃ½n Erzurum'da karÃ¾Ã½laÃ¾tÃ½ varyantÃ½ ile ilgili, "BeÃ¾ehir" adlÃ½ eserinde ilginÃœ yorumlarda bulunur: "Bin tÃ¼rlÃ¼ acemiliÃ½i, saflÃ½Ã½, iÃœinde b kÃ¼Ã¾k parÃœa baÃ¾tan aÃ¾aÃ½ incelik, zevk, lezzettir. GerÃœekten billur bir kadeh...Belki bÃ¼yÃ¼k bin geleneÃ½in so tezgahÃ½nda yapÃ½ldÃ½Ã½ iÃœin kÃ¼Ã¾k bir ÂŒatlaklÃ½Ã½, tadÃ½nÃ½ artÃ½ran bir donukluÃ½u var... Fakat mesel Behzad'Ã½n elinden ÂŒÃ½kmÃ½Ã¾ bir minyatÃ¼r kopyasÃ½ gibi bÃ¼tÃ¼n bir tarz, bÃ¼tÃ¼n bir edadÃ½r. AsÃ½l gÃ¼zel tarafÃ½ bu kÃ¼Ã¾k billurdan bÃ¼tÃ¼n zevki, hayatÃ½, dÃ¼Ã¾Ã¾nceyi, zaman telakkisini fÃ½kÃ½rtan bestedir. Esnaf sÃ½ra gezmelerinde sÃ½ylendiÃ½i tahmin edilen bu tÃ¼rkÃ¼ye Orta Anadolu'da da rastlanÃ½yor.(...) "Billur Piyale" bizi "mahalle klasik" adÃ½nÃ½ verebileceÃ½imiz orta sÃ½nÃ½f musikisine gÃ¼tÃ¼rÃ¼r.. "TanpÃ½nar'Ã½n iÃ¾aret ettiÃ½i Orta Anadolu varyantÃ½nÃ½, bizzat HacÃ½ TaÃ¾an'Ã½n ÂŒalÃ½p okuduÃ½u eser olma ihtimali oldukÃœa yÃ¼ksek. Â½nkÃ¼ tÃ¼rkÃ¼nÃ½n derlendiÃ½i kaynak kiÃ¾i de HacÃ½ TaÃ¾an'Ã½n kendisidir.

Â

Â Kalan MÃ¼zik'in "ArÃ¾iv Serisi"nden daha Â¶nce yayÃ½nlanan Muharrem ErtaÃ¾ albÃ¼mÃ¼ ve bundan sonra yayÃ½nlanmasÃ½ planlanan Â¶ekiÃœ Ali albÃ¼mÃ¼ ile, TÃ¼rk halk mÃ¼ziÃ½i coÃ¾rafyasÃ½ iÃœerisinde her yÃ¶nÃ¼yle farklÃ½ ve gÃ¼Ã¾lÃ¼ bir ÂŒizgiyi temsil eden Orta Anadolu abdal/aÃ¾iret mÃ¼ziÃ½inin en Â¶zgÃ¼n ve rafine Â¶rneklere yayÃ½nlanmÃ½Ã¾ oluyor. MÃ¼zikoloji tarihi aÃ¾Ã½sÃ½ndan olduÃ½u kadar Anadolu halk mÃ¼ziÃ½i tarihi ve genel musiki kÃ¼ltÃ¼rÃ¼mÃ¼z aÃ¾Ã½sÃ½ndan da bÃ¼yÃ¼k Â¶nem arz eden bu "Ã¾bozlak ustasÃ½" ile ilgili ÂŒalÃ½Ã¾mayÃ½ bÃ¼yÃ¼k bir zevk ve heyecanla yaptÃ½Ã½ belirtmek istiyorum. Benimle aynÃ½ heyecanÃ½ paylaÃ¾an Kalan MÃ¼zik sahibi ve yapÃ½mcÃ½ sevgili Hasan SaltÃ½k'a, mÃ¼ziÃ½imiz ve kÃ¼ltÃ¼rÃ¼mÃ¼z adÃ½na teÃ¾ekkÃ¼r borcumuz vardÃ½r.

Â

Â 9 Mart 1983 tarihinde, geÃœirdiÃ½i Ã¾Ã¾ncÃ¼ kalp krizinde 53 YaÃ¾Ã½nda Vefat Etti